

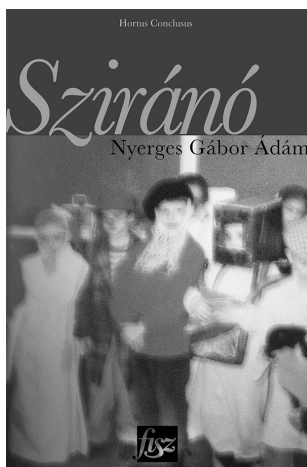
JAHODA SÁNDOR

Sziránó és a Zárványok

SZENDI NÓRA: ZÁRVÁNYOK
NYERGES GÁBOR ÁDÁM: SZIRÁNÓ

Apokrif-FISZ
Budapest, 2015
426 oldal, 1600 Ft

FISZ
Budapest, 2013
235 oldal, 2300 Ft

Két fiatal író debütált, nem is olyan régen, és majdhogynem egyszerre, első prózakötetével. A kötetek az Apokrif Irodalmi Folyóirat és a Fiatal Írók Szövetsége gondozásában jelentek meg. Szendi Nóra *Zárványok* című regényéről van szó, illetve Nyerges Gábor Ádám *Sziránó* című kisregényéről. Úgy írtam, hogy „majdhogynem egyszerre”, és nem véletlenül, hiszen Nyerges Gábor Ádám *Sziránója* immáron a második kiadást érte meg, a 2013-as első kiadást követően. Azt ugyan nem lehet állítani, hogy manapság ez olyan megszokott *dolog*, esemény lenne, főleg nem első (próza)köteteseknél, de kétségtelen, hogy Nyerges Gábor Ádám költőként már ismert (és elismert) volt előtte is – „kb.” két verseskötetet jelentetett már meg a *Sziránót* megelőzően. Szendi Nórának viszont saját, és *sajátosan* nagyszerű borítóképe, valamint a regényében lévő illusztrációi, igen erőteljes képzőművészeti *vénájáról* (is) tanúskodnak, természetesen a regényírói mellett. Akárha *kép-regényt* írt volna. Mert sok helyütt éppolyan „látványosak” a regény intenzív *nyelvi vizualitást* felmutató mondatai, mondatrészei is.

Mindkét regény bővelkedik életben, humorban, csak míg Szendi Nóra, úgymond, *sötétebb* típusú, enyhén (vagy nem is csak enyhén) szorongó mosolyt fakaszt az arcunkra, addig Nyerges Gábor Ádám – ha lehet mondani – jóval *felhőtlenebb* érzéseket, élményt generál az olvasóban. Ez a jó-kedélybeli kontraszt, a két könyv elolvasása után (és persze alatt is) „szemmel látható” – és érthető.

A *Zárványok* hősnőjének, Irénnek, mintha nem is lett volna gyermekora (kevés szó esik az elején, a gyermek Irénről). Mintha rögvest *kamaszként, fiatalként*: „a dolgok centrumában” találta volna magát. Irén már nagyon korán magába szippantja az élet lényegét (vagy amit annak érez, bizonyos alkalmakkor): „... nyakamba liheg a június virág- és on-dóillatú szziromszája, be lehet tőle szédülni”. Sok-sok oldalon át szállnak „mindenfélék”: emberi elmék, ilyen-olyan porok,

”

és, érdekesebbnél érdekesebb mondatok: „... végigömlik rajtad a nap sárgája, villával kicsurgatott tükörtojás”; vagy: „Sípbal, dobbal, nyárihegedűvel rontanak elő anyai ösztöneim”.

Folyamatos utazás az egész könyv, valósággal „be lehet tőle szédülni”. A regény eleje-felé, az „egyéb” utazást, utazásokat úgyszólván megkoronázva, egy hajnal-táji, bizarr (sőt, inkább horrorisztikus) buszutazásról olvashatunk. Ennek az utazásnak aztán, messzire-ható következményei lesznek. Maga a zord (vagy bunkó?) buszsofőr (buszsofőr?), a regény vége felé ismét előáll, és ott sem éppen a legmegnyugtatóbb körülmények közt. Az ő személyének újbóli megjelentetése, mintegy keretbe foglalja a *Zárványokat*. Szendi Nóra a jól megkomponált, és igen életszerű véletlenek elhelyezésével, a *valóságosság* illúziójával ajándékoz meg minket. Hogy talán nemcsak a szerfogyasztók élményeit érezhetjük át, mint például az ilyen mondatok elolvasásakor: „itt mindenki el van csúszva egymástól, mindenkiben más idő keletyeg”; hanem a *színjózan*, tiszta „embertípus” is azonosulhat az efféle gondolatokkal – már ha érti, miről van szó. „... ősz tincs hullik a homlokomra, emlék a buszútról” – írja a poklot járt író, mint aki jól (sőt, kitűnően) végezte dolgát – a *dudatanfolyamot*. Mert: „Vannak ezek a történetek, amelyek úgy kezdődnek, hogy de hát én nem csináltam semmit. Innen tudható, hogy csináltál, és elég sok mindent.” Szendi Nóra könyve új könyv, és az új könyveknek pedig mindig van (mondjuk, hogy nyomda-) *bukéja*. Ám, ha a regény elolvasása után ismét a könyv „matériájába” szippantunk: szereknek, életnek, művészetnek *odörje* csapja meg orrunkat – és javarészt nem is a legkellemetlenebbül.

Sziránót egészen más dimenzióból emelte *ki*, és egészen más világba emelte *be* „teremtője”, alkotója, mint Szendi Nóra, az ő Irénét. „Most persze mindenki a felhozatalt nézi” – kezdi el, ezzel a mókás-ravasz mondattal, vagy, ha úgy tetszik, felütéssel, kisregény-*színfóniáját*, Nyerges Gábor Ádám, és többnyire ebben a hangnemben is „komponáltaték” (még hozzá dúrban, határozottan dúrban!) tovább a mű. Ez a kijelentés, persze, így nem teljesen állja meg a helyét: a vége felé a regény elkomorul, Sziránó *ismerkedik* a szuiciditással. „Sziránónak mostanában volt egy olyan sanda érzése, hogy itt már minden mindegy” – írja is egy helyütt Nyerges Gábor Ádám. És az „élet drámáitól” még Sziránó sem mentesül(hetett), sőt, mintha maga hívná elő *azokat*, vagy, egyszerűen csak szükségszerű, hogy aki él, az árnyékot vet, illetve haláláig hurcolja is azt – napos és borús időben egyaránt. Némileg (ha csak nyelvileg is, és talán nem is kicsit) azért „kificamítja” a *végzet hatalmát*, úgymond, eljátszik vele. Akár ilyen módon: „A sors, mit fintora, egyenesen arcátlan nyelvöltése, középső ujjának nyílt felmutatása volt, hogy...”.

Sziránó kevésbé veszi komolyan az életet magát (vagy, hogy ilyen „patetikus” szóval éljek: a *világot*), és egyáltalán – saját magát. Ez a távolság (közte és az élet, közte és az emberek közt), ez a távolságtartás, sokkal erősebben van meg Sziránóban, mint Szendi Nóra Irénében. Ennek a távolból-való-ságnak köszönhetően, kevésbé sérül, és ezáltal még kevésbé „sározódik be”. Éppen ezért tehet(ett) szert a dolgoknak *vérezen komolytalan*, de filozófiai látásmódjára – a (nagy)részt bölcs) humorra.

Alapálláspont(ja), persze, a szépségszisztem: ha már semmi sincs a (rég) helyén, helyezzünk ezt-azt (vagy *mindent*), másfelé, miért ne, nem tiltja senki... „Miután három (és fél) nap és három éjjel (többé-kevésbé) böjtölt, végül megéhezett. Ekkor odament hozzá a kísértő és ezt mondta: „Kisfiam, mondd, hogy ezek a kenyerek változnak pirítóssá! Ő így válaszolt: 'Jó, basszameg, legyen!'”.

Végül is mindkét könyv a „fiatalság regénye” – ha szabad így fogalmaznom. Azé a fiatalságé, amely egy olyan korban érett (érik) fiatalsággá, ahol élni – szinte – *már nem is lehet*. Vagy, ha mégis, hát éppen *így*. Ahogy Irén, ahogy Sziránó: páncélokkal együtt merülve.

A két szerző közel egyidős (csak egy év van köztük) – mindketten huszonévesek. Vagyis: fiatalok. De még *érésben vannak* – regényírói szempontból: a (kristály)szerkezetben vannak „zárványok”. Ám tehetségesek. Nagyon is azok. Nem kell őket bemutatni: évek óta publikálnak, szerkesztéssel foglalkoznak – ismertek.

Egyszer majd a jövő (elnézést a kifejezésért) „nagy öregjei” lesznek, és – véleményem szerint – akkor sem fogják megtagadni, *elsősülöttjüket*. További sok sikert kívánok nekik!

PATAKI FERENC: REINKARNÁCIÓ ARANYBAN FEHÉR BEN. TÓTH MENYUS EMLÉKÉRE